

MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA MILLIY DAVLAT BOSHQARUV TIZIMINING BARPO ETILISHI

Gulomov Asadullo A'zamjon o'g'li

Andijon davlat universiteti Tarix yo'nalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Mustaqillikni qo'lga kiritganimizdan so'ng, yurtimizda kuzatilgan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy o'zgarishlar va demokratik tamoyillar asosida islohotlarning amalga oshirilishi, yurtimiz hayotida ko'plab ijobiy o'zgarishlarning amalga oshirilishi, O'tish davrida O'zbekiston o'zining mustaqil siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot yo'lini belgilab olishi, ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: *Mustaqillik, islohotlar, demokratik tamoyil, milliy boshqaruv, ijro etuvchi hokimiyat, Vazirlar mahkamasi, Bosh vazir, uch hokimiyat, Ijroiya hokimiyati, Davlat qo'mitalari.*

KIRISH

Mustaqillikka erishganimizdan so'ng, yurtimizda siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy o'zgarishlar va demokratik tamoyillar asosida islohotlarning amalga oshirilishi, yurtimiz hayotida ko'plab ijobiy o'zgarishlarning amalga oshishiga olib keldi. Mustaqillik sharofati bilan o'zbek xalqi o'z taqdirini o'zi hal qilish, kelajagini o'zi belgilash huquqiga ega bo'ldi. O'tish davrida O'zbekiston o'zining mustaqil siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot yo'lini belgilab oldi. O'tish davrining dastlabki yillaridan boshlab O'zbekistonda siyosiy mustaqillikni mustahkamlash, demokratik davlat va fuqarolik jamiyati qurishga yo'naltirilgan chuqur siyosiy islohotlar o'tkazish yo'lidan borilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Respublikada davlat hokimiyati tashkil etishning muhim demokratik tamoyillari Konstitutsiyada qayd qilingan bo'lib, unda hokimiyat qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud organlaridan iborat deb ko'rsatilgan. Uch hokimiyatdan har biri faoliyatda mustaqil bo'lib, ayni vaqtda bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Chunonchi, 2005 — 2010 yillarda ikki palatali milliy parlament shakllantirilib, samarali faoliyat yuritmoqda, ilgari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti egallab turgan Vazirlar Mahkamasi Raisi lavozimi tugatildi, 2007 yilda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasidan mamlakat Prezidenti bir vaqtning o'zida ijro etuvchi hokimiyatning boshlig'i ekanini belgilaydigan norma chiqarildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Bugungi kunda Konstitutsiyamizning 89-moddasiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasining Prezidenti davlat boshlig'idir va davlat hokimiyati organlarining

kelishilgan holda faoliyat yuritishini hamda hamkorligini ta'minlaydi. Shu munosabat bilan Prezidentning ayrim vakolatlari Oliy Majlis Senati va Vazirlar Mahkamasiga o'tkazildi. Vazirlar Mahkamasining faoliyati yanada takomillashtirildi, Konstitusiyaning 98-moddasiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi ijro etuvchi hokimiyatni amalga oshiradi.

Bularning hammasi ushbu davrdagi muhim siyosiy-huquqiy voqyealar bo'ldi va O'zbekiston taraqqiyotida o'zining samarali natijasini bermoqda. Prezident Islom Karimov «O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li asarida yangilangan jamiyatning siyosiy va davlat tuzilishini quyidagicha ta'riflaydi:

“Qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati vakolatlarini ajratish asosida milliy davlatchilikra barpo etish, jamiyatning siyosiy tizimini tubdan yaxshilash, respublika hokimiyati bilan mahalliy hokimiyatning vakolatlari va vazifalarini aniq belgilab qo'yish, adolatli va insonparvar qonunchilikni vujudga keltirish lozim bo'ladi”. 1990- yil 24- martda O'zbekistonda prezidentlik lavozimi ta'sis etilgandan keyin hayotning o'zi ijro etuvchi hokimiyat maqomini o'zgartirishni talab qildi.

Vazirlar Mahkamasi tarkibiga O'zbekiston Respublikasi Bosh vaziri, uning o'rinbosarlari, vazirlar, davlat qo'mitalarining raislari kiradi⁶. Vazirlar Mahkamasi, ya'ni O'zbekiston Respublikasining hukumati ijro etuvchi hokimiyat vakolatlarini amalga oshiradi, ijro organlari tizimiga boshchilik qiladi va ularning faoliyatiga rahbarlik kiladi. Uning huquqiy holati asoslari, tarkibi, shakllanish tartiblari O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi (20-bob), O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi to'g'risidagi 1993 – yil 6 – may qonuni va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar bilan belgilangan.

Islohotlar jarayonida Vazirlar Mahkamasining tarkibi tobora takomillashib, qisqartirib borildi. Agar 1990- yil 30- martda Respublika ijroiya hokimiyati 41 kishidan iborat etib tuzilgan bo'lsa, 1995- yil 5-mayda Vazirlar Mahkamasi 35 kishidan iborat etib tuzildi. 2000- yil 11- fevralda bo'lgan Ikkinchi chaqiriq.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, O'zbekiston Respublikasining Oliy Majlisi Prezident tavsiyasiga ko'ra Vazirlar Mahkamasi tarkibini 34 kishidan Bosh vazir, Bosh vazirning birinchi o'rinbosari, 8 nafar Bosh vazir o'rinbosarlari, 15 nafar vazir va 9 nafar Davlat qo'mitalari raislaridan iborat etib tasdiqladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I. A.. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li. - T.: O'zbekiston 1992
2. Ўзбекистон тарихи / Р. Муртазаева умумий тахрири остида. - Т.: Янги аср авлоди, 2003.
3. Ўзбекистоннинг янги тарихи. Учинчи китоб. Мустақил Ўзбекистон тарихи. - Т.: Шарк, 2000.
4. Usmonov Q. O'zbekiston tarixi. – T.: Iqtisod - moliya, 2006.